

ÎNȚELEPCIUNEA – VIRTUTEA SUPREMĂ A OMULUI

Doina Railean

Coordonator științific: dr. conf, Lozovanu Ecaterina

Universitatea Tehnică a Moldovei

***Abstract:** Dintre toate subiectele asupra cărora se poate reflecta, nici unul nu suscită mai mare interes și nu are o mai mare importanță decât cel care privește omul însuși: "Cunoaște-te pe tine însuși". Înțelepciunea se deosebește de inteligență prin aceea că, cea dintâi este o calitate dobândită pe parcursul vieții, pe când a doua este înăscută. Inteligența poate fi pusă și în slujba răului, ceea ce nu se întâmplă în cazul înțelepciunii. Înțelepciunea constă din căutare cunoștințelor, însușirea lor și folosirea lor corectă, pentru a transforma haosul din suflet într-o armonie, într-o lume tăcută, tinzând spre perfecțiune, iar sănătatea - din modul corect de viață, favorabil trupului...*

***Cuvinte cheie:** Omul, Înțelepciunea, Filozofia, Cunoștință, Cultură, Contemplația, Acțiunea, Înțelegere.*

Dacă filozofia este iubirea de înțelepciune unde căutați voi știința sau cunoașterea? Deci genul proxim este "iubire" iar diferența specifică este de "înțelepciune". Deci filozofia este o ipostază a spiritului secundă față de cea a înțelepciunii. Așa se explică accesul în filozofie a oricărui om căci oricine poate să iubească. Mai mult decât atât : orice om are dreptul și putința de a iubi înțelepciunea. Dacă nu tinzi să ajungi înțelept atunci ce trebuie să ajungă în puțina viață pe care o ai?

Înțelepciunea este întreita calitate a omului de a fi cunoscător, agent și contemplator al existenței și devenirii personalității sale, a Umanității și Universului.

Cunoașterea esenței, direcției și sensului Existenței este prima condiție a înțelepciunii.

Înțelepciunea este ipostaza în care ajunge omul atunci când se cunoaște pe sine, cunoaște direcția și sensul vieții proprii, cunoaște Umanitatea și sensul existenței sale și de asemenea cunoaște Universul și sensul devenirii lui.

A doua condiție a înțelepciunii este acțiunea, adică intervenția transformatoare în realitatea în care persoana trăiește astfel încât să-și pună omponen personală în ompon cu sensul evoluției proprii, cu sensul evoluției Umanității și cu sensul evoluției Universului.

A treia condiție a înțelepciunii este contemplarea. Această latură a înțelepciunii se realizează prin omponent afectivă a personalității și constă în trăirea armoniei pe coordonatele esențiale ale existenței. Contemplarea este încoronarea realizării celorlalte două condiții necesare ale înțelepciunii: cunoașterea și acțiunea.

Tocmai de aceea filozofia este irațională pentru că ea este atașamentul afectiv față de Cunoaștere față de Acțiune și față de Contemplație. Atașamentul față de trei componente spirituale atât de diferite nu poate fi sistematizat, schematizat. Încă din antichitate, marii gânditori ai lumii au considerat că înțelepciunea este cea mai aleasă comoară a omului. Ea strălucește și nu se stinge niciodată. Îi caută pe cei care sunt demni de ea și îi călăuzește spre bucuria nemuririi.

Înțelepciunea capată nuanțe mai mult sau mai puțin diferite în funcție de paradigma filosofică sau religioasă care încearcă să o explice sau care propune o cale pentru a o atinge. Astfel, pentru a da doar cateva exemple din diverse culturi, avem "Scoala sceptică" în Grecia antică, filozofia hindusă (legată de religia hindusă), Confucianismul și Daoismul chinez, Buddhismul hindus, tibetan, japonez (Zen) etc.

Orientul Mijlociu și-a adus o contribuție de seamă în acest sens prin scrierile unor autori din Egipt, Mesopotamia și Fenicia care percepeau înțelepciunea ca o capacitate intelectuală superioară de înțelegere și cunoaștere a realității, atât dintr-o instrucție și educație la cel mai înalt grad, cât și dintr-o îndelungată experiență de viață

Încă din Grecia antică s-a produs, probabil din modestie, o mutație de la statusul de sophos (înțelept) către unul mai umil, cel de philosophos (iubitor de înțelepciune), acordarea "etichetei" de sophos fiind rezervată doar persoanelor din trecut (probabil se considera ca mai întâi cineva trebuie să demonstreze că și-a păstrat "iubirea de înțelepciune" până la moarte ca să i se poată acorda acest credit). Însa, în fapt cultura greacă a acceptat doar un număr foarte limitat de persoane despre care s-a considerat ca au fost înțelepți veritabili, restul filozofilor considerându-se că nu mai merită acest rang, fie din respect pentru respectivii înaintași, fie din cauza că s-a considerat ca lumea s-a mai "prostit" între timp....

Dicționarul limbii române definește înțelepciunea ca o capacitate superioară de înțelegere a lucrurilor, implicând o cunoaștere adâncă a realității, multă experiență și mult echilibru. Ea se referă în mod deosebit la oameni, fiind o virtute sau o calitate complexă a sufletului uman. Un om înțelept este acela care are capacitatea de a pătrunde esența legilor fundamentale ale naturii și ale societății, este persoana care judecă drept, este cuminte, deștept, ager la minte, pătrunzător.

Precum sănătatea pentru trupul omului este necesarul, fără de care omul s-ar stinge, astfel înțelepciunea este totul pentru suflet. Omenirea este destinată înțelepciunii, pentru a fi mereu în căutare, pentru a descoperi noi universuri. A fi înțelept, a fi filozof - este o artă... O artă pe care o posedă fiecare dintre noi, deși în moduri distincte. Precum toți îngrijim trupul de boli, în modul ăsta optăm spre dezvoltarea și avansarea chibzuiei noastre în viitor, spre ceva mai nou, mai interesant.

Spre a face aceste două valori să înflorească, avem a ne strădui cu cuget, cu ajutorul profesorilor noștri, cu ajutorul Dumnezeului nostru, la școală și în biserică, pentru că anume la școală ne educăm în cel mai adecvat mod, ne formăm personalitatea, culegem cele mai multe cunoștințe utile de la dascălii noștri, iar în biserică ne tămăduim sufletul și trupul, ne rugăm pentru sănătate; și iarăși revenim la poetul copiilor și părinților lor - Grigore Vieru: „În biserică și la școală, nimeni nu e de prisos...”

Pe creștini îi face să se poarte corect între ei și cu toți oamenii ca să-i ducă la slăvirea lui Dumnezeu: „Tatăl să vă dea duh de înțelepciune” (Efes, 1,17) . Ea este venită de sus, curată, pașnică, îngăduitoare și nefățarnică” (Iacov,3,17), înțelepciune care au avut-o dinainte, apostolii, simpli pescari și necărturari care au umplut de uimire lumea..

Cu numele de „Înțelepciune” este cunoscută și cartea din „Vechiul Testament” intitulată, „Cartea înțelepciunii lui Solomon”. Aceasta s-a bucurat mult timp de renumele de-a fi cea mai atractivă și mai interesantă carte din rândul apocrifelor. Gândirea, cât și expresia se situează la un nivel înalt: cugetarea este a unui scriitor pătruns de un puternic spirit religios, unul care a simțit apăsarea și tulburarea vieții și a suferinței, și care totuși a rezistat ispitei de a abandona credința sa ancestrală într-un Dumnezeu al dreptății.

Între scrierile cu valoare religioasă-morală, un loc aparte îl ocupă „Cartea Proverbelor” a cărui cuvânt cheie este „înțelepciunea” sau „abilitatea de-a trăi viața cu chibzuință și pricepere”. Proverbele oferă îndrumările detaliate ale unui Dumnezeu prin care cei ce-i aparțin să știe să înfrunte cu succes problemele practice de zi cu zi ale vieții, cum să te înțelegi cu părinții, cu copiii, cu semenii, cum să respecti autoritățile, precum și multe alte aspecte din viață.

Solomon folosește o combinație de poezie, de pildă, maxime, întrebări cu tâlc și scurte povestioare pentru a pune într-o formă memorabilă, bunul simț și perspectiva divină necesară vieții. El a cules circa 3000 de proverbe, având ca sursă Orientul Apropiat și cel Mijlociu. Ele sunt produsul înțelepciunii sale, având în vedere că a trăit cu 500 de ani înainte de cei șapte înțelepți ai Greciei și cu 700 de ani înainte de vremea lui Socrate, Platon sau Aristotel.

Proverbele își demonstrează inspirația și prin aceea că nu fac nici o afirmație neștiințifică sau observații inexacte. Rămâne mereu actuală maxima: „Păzește-ți inima mai mult decât orice, căci din ea ies izvoarele vieții”. Se spune că înțelepciunea este dumnezeiască, este sursa vieții. Ea s-a întrupat în Hristos în care „sunt ascunse toate comorile înțelepciunii și ale științei”: „Fiți înțelepți ca șerpii și nevinovați ca porumbeii” recomanda Iisus apostolilor săi, sau „Fiți înțelepți spre bine și nevinovați la rău”, „Umblați ca cei înțelepți, nu ca cei neînțelepți”

Înțelepciunea ca experiență de viață are o sferă largă de cuprindere în viața noastră de toate zilele. Adesea spunem despre unul sau altul: „este un om înțelept” sau „nu a fost înțelept”.

Se zice că oamenii bătrâni au această calitate dobândită dintr-o experiență acumulată de-a lungul anilor. De aceea a rămas valabilă expresia: „cine n-are bătrâni să și-i cumpere”. În istorie este amintit „sfatul bătrânilor” care avea un rol deosebit de important în viața comunității pentru luarea unor decizii. Proverbele și zicătorile, dar și basmele noastre populare poartă în conținutul lor sensul înțelepciunii.

Nouă oamenilor ne rămîne a tinde și cuceri noi universuri, a ne dezvolta înțelepciunea, a îmbogăți sufletul cu vaste calități moral-spirituale și a-l păzi pentru că dacă în suflet e liniște și pace, și-n trup e sănătate.

Bibliografie:

1. <http://www.rasunetul.ro/>
2. Arthur Schopenhauer *“Aforisme asupra înțelepciunii în viață”*
3. <http://ro.wikipedia.org/wiki/Filozofie>